

NEZNÁMÝ PROTILETECKÝ KRYT V PRAZE 6-BUBENEČ

MICHAL BUREŠ – JAN PAŘEZ

Článek prezentuje nedávný archeologický nález dosud neznámého podzemního protiletického krytu v pražském Bubeneči, v němž zůstaly zachovány původní mobiliář a technologie včetně filtračního zařízení proti bojovým plynům. Kryt byl původně propojený dnes částečně zasypanou chodbou se sousedním domem. Na stěnách krytu se nacházela bulharská graffiti datovaná do let 1954–1972. Kromě jiného byly v krytu nalezeny také dva nezvyklé kotoučovitě plechové předměty, které byly opatřeny čínskými znaky. Archeologické nálezy interpretované na základě rozsáhlého archivního výzkumu umožnily datovat vznik i fungování krytu do období protektorátu Čechy a Morava.

UNKNOWN AIR RAID SHELTER IN PRAGUE 6-BUBENEČ

This article presents a recent archaeological find of an unknown subterranean air raid shelter in Prague Bubeneč, with preserved original furniture and technologies including a filter device against fighting gases. This shelter was originally connected with a currently partially blocked corridor leading to a neighbouring house. Bulgarian graffiti from 1954–1972 were found on the walls. Among other artefacts, two unusual tin disc items were found, with Chinese signs. Interpretation of the archaeological finds, based on an extensive archive research, enabled to give a date of the origins and use of the shelter to the period of the Protectorate of Bohemia and Moravia.

Klíčová slova — Praha – Bubeneč – protiletický kryt – archeologie konfliktu – archeologie současnosti

Key words — Prague – Bubeneč – air raid shelter – archaeology of conflict – contemporary archaeology

V roce 2014 byl při zjišťovacím archeologickém výzkumu parcely č. 144 v pražském Bubeneči lokalizován neznámý podzemní protiletický kryt vybavený filtračním zařízením proti bojovým plynům a dalším mobiliářem (obr. 1). Kryt byl v následné fázi výzkumu zaměřen a podrobně zdokumentován. K bližším důvodům výstavby krytu, jeho původcům, účelu ani době vzniku nebyly nalezeny žádné písemné zprávy. Pro zodpovězení těchto otázek bylo nezbytné interpretovat nalezené hmotné pozůstatky. Tento příspěvek se zabývá interpretací stavby, jejích konstrukčních prvků, prostorových souvislostí, mobiliáře, ale i drobných nálezů. Základní řešené otázky byly dvě: kdo a kdy nechal vybudovat letický kryt a kdo a kdy měl do tohoto krytu přístup?

Na pozadí výzkumu a dokumentace krytu a pátrání po jeho původu a dalších osudech se objevují také závažné obecné otázky možnosti výzkumu, poznání, zachování a památkové ochrany takových staveb a jejich vybavení. Díky spolupráci s Vojenským historickým ústavem bylo možné většinu zachovaného mobiliáře krytu demontovat a převézt předtím, než byly stavební části krytu odstraněny v souvislosti s plánovanou výstavbou nové budovy velvyslanectví Turecké republiky.

Teoretická východiska

Diskuse nad pojetím archeologie nejnovějších období, která chronologicky následují archeologii postmedievální a nesouvisejí s industrializací ani industriálními památkami, byla vedena v odborné literatuře již v 70. letech 20. století. V současné anglosaské archeologické literatuře, která je na práce archeologie nejnovějších období obzvláště bohatá, se lze setkat s termíny jako „archeologie recentní minulosti“ nebo „archeologie současné minulosti“, přičemž oba termíny mají odlišný význam (HOLTORF/PICCINI 2011, HARRISON/SCHOFIELD 2010). V české archeologické literatuře se setkáváme s termínem „archeologie současnosti“ (poprvé MATOUŠEK 2000), který v sobě vhodně snoubí pojetí anglosaské s možnostmi českého jazyka a zažitých termínů v domácím prostředí (BUREŠ 2015, 14). V poslední době se také poměrně často objevuje v domácím prostředí označení „archeologie modernity“ pro tu část archeologické disciplíny, která zkoumá nedávnou minulost, resp. minulou současnost, na podkladě archeologických pramenů tvořených moderními, nikoliv však současnými artefakty a ekofakty, které jsou mrtvé a němé (NEUSTUPNÝ 2013, 13). Archeologie studuje materiální kulturu, tedy to, co lidé po sobě zanechávají, z hlediska dlouhodobých procesů archeologické transformace. Tradiční archeologie pomocí svých metod, zejména klasifikace, třídění a tvorby logického řádu, vytváří z období neznámých a vzdálených období známější a bližší, osvojuje si je. Archeologie současnosti zkoumá období, která (téměř) každý zná ze své vlastní zkušenosti, a pomocí stejných metod transformuje známé na odtažitě, které je možné podrobit analýze (BUCHLI/LUCAS 2001, 9). Reverzní osvojení, vytváření ze známého neznámé, umožňuje redukovat množství informací na informace relevantní. Zatímco tradiční archeologie získává informace z artefaktů, protože jiných zdrojů dat je nedostatečné množství, archeologie současnosti využívá artefaktů, aby artikulovala změť stejně hlasitě znějících hlasů, kterými